

Меліх Олена Олександрівна,
доктор економічних наук, доцент
Калмикова Ірина Семенівна,
кандидат технічних наук, доцент
Тришин Федір Анатолійович,
кандидат технічних наук, доцент
Меліх Тарас Григорійович,
кандидат економічних наук

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса,
Україна, e-mail: olenamelikh2@gmail.com
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса,
Україна
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса,
Україна
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро, Україна

ЧИННИКИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Метою роботи є виявлення основних факторів розбіжності розміру та інтенсивності туристичних потоків в Україні по областях. Для цього пропонується використання економіко-математичних моделей та методів.

Методика. Розвиток туристичної галузі в будь-якій країні визначається такими факторами, як політична та соціальна стабільність у країні; національна політика й міжнародні відносини; кон'юнктура міжнародного туристичного ринку; ступінь державної підтримки туризму; стан матеріальної бази туризму; інвестиційна привабливість туристичної галузі; розумна цінова політика; інтеграція вітчизняного туризму у світовий туризм; демографічна й соціальна структури населення; безпека туристичних мандрівок; наявність висококваліфікованих кадрів; існування рекреаційних зон; катаклізи природного та техногенного характеру, які важко прогнозувати. Сутність туристичної індустрії зумовлює низький рівень надійності прогнозів, бо все залежить від великої кількості факторів. При цьому ймовірність загального ризику мультиплікативно залежить від вірогідностей кожного з них. Дослідження базується на інформаційному матеріалі, представленому у державних установах (Державна служба статистики України, обласні державні адміністрації та ін.). У процесі дослідження використовувалися статистичний, аналітичний, порівняльний методи (табличний, графічний). Основним методом в діагностиці інтенсивності потоків обрано кореляційно-регресійний.

Результати. Проведені дослідження надали змогу аналізувати сучасний стан та динаміку туристських потоків в Україні. Показана диференціація туристичних дестинацій областей. Надані рекомендації щодо усунення інтенсивності падіння тренду туристичних потоків в Україні. Зосереджена увага інвесторів туристичного бізнесу на своєчасності інвестування в трудовий потенціал галузі.

Науковою новизною є оптимістичний та песимістичний прогнози регіональних туристичних потоків. Запропоновано зв'язати через економіко-математичні моделі показників інтенсивності туристичних потоків за окремими видами пересування туристів. Виділено значущість розвитку одночасно усіх видів туристичної діяльності на регіональному рівні.

Практична значимість. Результати дослідження можуть бути використані в прогнозуванні робочих місць і об'єктів туристичного бізнесу, в плануванні туристичної діяльності, у навчальному процесі при підготовці фахівців з туризму. Особлива значущість дослідження в колі інвесторів туристичного бізнесу. Окрім напрямків інвестування, запропоновано підтримка кадрового потенціалу галузі. Найважливіші заходи, які вже необхідно впроваджувати у формування системи управління та концепції розвитку туристичної галузі України є: підвищення якості життя населення та мотивація до повернення молоді після отримання освіти у містах до сільської місцевості шляхом; створення нових робочих місць у сфері послуг (у готелях, туристичних локаціях та атракціях); відкриття літніх трудових таборів для шкільної і студентської молоді; створення закладів санаторно-курортного призначення; відновлення та удосконалення інженерних мереж та забезпечення розвитку інфраструктури шляхом, наприклад, створення мережі польових аеродромів для легкомоторної авіації тощо.

Ключові слова: туристичні потоки, тренд туристичних потоків, регіональна туристична дестинація.

УДК 332.1:911.372.32

Меліх Елена Александровна,
доктор экономических наук, доцент
Калмыкова Ирина Семеновна,
кандидат технических наук, доцент
Тришин Федор Анатольевич,
кандидат технических наук, доцент
Меліх Тарас Григорьевич,
кандидат экономических наук

Одесская национальная академия пищевых технологий, г. Одесса,
Украина, e-mail: olenamelikh2@gmail.com
Одесская национальная академия пищевых технологий, г. Одесса,
Украина
Одесская национальная академия пищевых технологий, г. Одесса,
Украина
Университет имени Альфреда Нобеля, г. Днепр, Украина

ФАКТОРЫ РЕГИОНАЛЬНОЙ ДИФФЕРЕНЦИАЦИИ РАЗВИТИЯ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ

Целью работы является выявление основных факторов расхождения размера и интенсивности туристических потоков в Украине по областям. Для этого предлагается использование экономико-математических моделей и методов.

Методика. Развитие туристической отрасли в любой стране определяется такими факторами, как политическая и социальная стабильность в стране; национальная политика и межнациональные отношения; конъюнктура международного туристического рынка; степень государственной поддержки туризма; состояние материальной базы туризма; инвестиционная привлекательность туристической отрасли; разумная ценовая политика; интеграция отечественного туризма в мировой туризм демографическая и социальная структуры населения; безопасность туристических путешествий; наличие высококвалифицированных кадров; существование рекреационных зон; катаклизмы природного и техногенного характера, которые трудно прогнозируемы. Сущность туристической индустрии вызывает низкий уровень надежности прогнозов, потому что все они зависят от большого количества факторов. При этом вероятность общего риска мультипликативно зависит от вероятностей каждого из них. Исследование базируется на информационном материале, представленном государственными учреждениями (Государственная служба статистики Украины, областные государственные администрации и др.). В процессе исследования использовались статистический, аналитический, сравнительный методы (табличный, графический). Основным методом в диагностике интенсивности потоков выбран корреляционно-регрессионный.

Результаты. Проведенные исследования дали возможность анализировать современное состояние и динамику туристических потоков в Украине. Показана дифференциация туристических дестинаций по областям. Даны рекомендации по устранению интенсивности падения тренда туристических потоков в Украину. Сосредоточено внимание инвесторов туристического бизнеса на своевременности инвестирования в трудовой потенциал отрасли.

Научной новизной является оптимистичный и пессимистичный прогнозы региональных туристических потоков. Предложено связать с использованием экономико-математических моделей показатели интенсивности туристических потоков по отдельным видам перемещения туристов. Выделена значимость развития одновременно всех видов туристических услуг на региональном рынке.

Практическая значимость. Результаты исследования могут быть использованы в прогнозировании рабочих мест и объектов туристического бизнеса, в планировании туристической деятельности, в учебном процессе при подготовке специалистов по туризму. Особенное значение имеет данное исследование в кругу инвесторов туристического бизнеса. Кроме направлений инвестирования, предложена поддержка кадрового потенциала отрасли. Важнейшими мероприятиями, которые уже необходимо внедрять в формирование системы управления и концепции развития туристической отрасли Украины являются: повышение качества жизни населения и мотивация к возвращению молодежи после получения образования в городах в сельскую местность путем; создания новых рабочих мест в сфере услуг (в гостиницах, туристических локациях и аттракциях) открытие летних трудовых лагерей для школьной и студенческой молодежи; создание учреждений санаторно-курортного назначения; восстановление и усовершенствование инженерных сетей и обеспечения развития инфраструктуры путем, например, создания сети полевых аэродромов для легкомоторной авиации и тому подобное.

Ключевые слова: туристические потоки, тренд туристических потоков, региональная туристическая дестинация.

UDC 332.1:911.372.32

Melikh Olena Oleksandrivna,
Doctor of Economics, Associate Professor

Kalmykova Iryna Semenivna,
Candidate of Technical Sciences, Associate Professor

Trishyn Fedir Anatolijovych,
Candidate of Technical Sciences, Associate Professor

Melikh Taras Grygorijovych,
PhD in Economics

Odessa National Academy of Food Technologies,
Odessa, Ukraine, e-mail: olenamelikh2@gmail.com

Odessa National Academy of Food Technologies,
Odessa, Ukraine

Odessa National Academy of Food Technologies,
Odessa, Ukraine

Alfred Nobel University, Dnipro, Ukraine

FACTORS OF REGIONAL DIFFERENTIATION OF THE TOURISM INDUSTRY

The aim. The purpose of the work is to identify the main factors of the divergence in the size and intensity of tourist flows in Ukraine by region. For this, the use of economic and mathematical models and methods is proposed.

Research methods. The development of the tourism industry in any country is determined by such factors as political and social stability in the country; national politics and interethnic relations; conjuncture of the international tourism market; degree of state support for tourism; the state of the material base of tourism;

investment attractiveness of the tourism industry; reasonable pricing policy; integration of domestic tourism in world tourism; demographic and social structure of the population; travel safety; the presence of highly qualified personnel; the existence of recreational areas; cataclysms of natural and technogenic environment, which are difficult to predict. The nature of the tourism industry causes a low level of reliability of forecasts because they all depend on a large number of factors. Moreover, the probability of a common risk multiplicatively depends on the probabilities of each of them. The research is based on the information provided by state institutions (State Statistics Service of Ukraine, regional state administrations, etc.). In the process of research used statistical, analytical, comparative methods (tabular, graphical). The main method in the diagnosis of the intensity of the flow is selected correlation and regression.

The results. The conducted studies made it possible to analyze the current state and dynamics of tourist flows in Ukraine. The differentiation of tourist destinations of regions is shown. Provided recommendations for eliminating the intensity of falling trend of tourist flows in Ukraine. The focus of tourism business investors is on the timely investment in the labor potential of the industry.

Scientific innovation. The scientific novelty is an optimistic and pessimistic forecast of regional tourist flows. It is proposed to associate with the use of economic and mathematical models indicators of the intensity of tourist flows for certain types of tourist movements. The importance of developing simultaneously all types of tourism services in the regional market is highlighted.

Practical significance. The results of the study can be used in forecasting workplaces and objects of tourist business, in planning tourism activities, in the initial process of training tourism professionals. Of particular importance is this study among investors in the tourism business. In addition to investment areas, support is offered for the personnel potential of the industry. The most important activities that need to be implemented in the formation of the management system and concepts of development of the tourism industry of Ukraine are: improving the quality of life of the population and motivation for the return of young people after obtaining education in cities in rural areas through; creation of new jobs in the field of services (in hotels, tourist locations and attractions) opening summer labor camps for school and student youth; establishment of establishments of sanatorium-resort destination; restoration and improvement of engineering networks and development of infrastructure through, for example, the creation of a network of field aerodromes for light motor aviation and the like.

Key words: tourist flows, trend of tourist flows, regional tourist destination.

Постановка проблеми. Не зважаючи на значні резерви, вітчизняна туристична галузь демонструє незадовільний рівень участі у формуванні ВВП, нестабільну динаміку, відсутність бажання її операторів розуміти потреби і можливості сучасного вітчизняного туриста, а ринок туристичних послуг розвивається стихійно. Враховуючи її потенціал, ці та інші проблеми потребують якнайшвидшого вирішення, що і визначає актуальність теми дослідження. Метою дослідження є з'ясування кількісного характеру впливу головних факторів на функціонування туристичної галузі України та вишукування резервів її розвитку. На нашу думку, для досягнення даної мети, найбільш інформативним та значимим статистично буде використання кореляційно-регресійного аналізу.

Туристична галузь України має важливе соціально-економічне значення. Це пов'язано із вагомим потенціалом розвитку мікро-, малого та середнього підприємництва, створення сотень тисяч нових робочих місць, формування стабільних джерел наповнення місцевих бюджетів, залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій, формування повноцінного внутрішнього продовольчого ринку, соціальної інфраструктури та ін. за рахунок ефективного функціонування даного сектору економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економіка туристичної галузі є об'єктом досліджень багатьох закордонних та вітчизняних вчених. Зокрема це роботи Kim S. and Dombrosky J. (2016), Сінклейра М.Т. та Стеблера М., Дваєра Л., Форсіта П. та Папатеодороу А., Тюрнера Р., Антоненко І.Я., Мальської М.П., Марченко О.А. та інших. Не можна не погодитися з думками авторів про ефективне збільшення курортно-туристичного потенціалу територій завдяки єдиному інвестиційному проекту розвитку курортно-туристичної інфраструктури регіонів, що, своєю чергою, дасть можливість забезпечити залучення інвестицій у цю сферу. Як будь-який інший проект – туристичний також вимагає моніторинг діяльності усіх туристських об'єктів та суб'єктів. Актуальною проблемою управлінської діяльності у сфері туризму і курортів у регіональному розрізі цей моніторинг та прозорість до сих пір залишається. Однак, не зважаючи на значну розробку теми, багато її аспектів залишаються не до кінця дослідженими.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Багато вчених досить значну частину своїх наукових праць в аспекті розвитку регіонального туризму

приділяють природно-географічним особливостям й кліматичним умовам, наявності природних ресурсів і можливості їх зручного відвідування (іноді використання); розвитку туристичної інфраструктури, транспортних мереж, рівню життя в суспільстві.

Але більшість з цих, дійсно значних факторів, більш-менш однакові по областях України в сумарному впливі на туризм. Наприклад, рекреаційні ресурси України сприятливі для організації відпочинку: це прибережні території півдня України, туристів приваблюють також морські купання, сонячні та повітряні ванни; територія Українських Карпат відома цілющими мінеральними водами. Але і відпочинок в названих територіях має більшу додану вартість та її ціну туристичного продукту. Найбільша кількість історико-культурних пам'яток, як складових туристично-екскурсійного потенціалу України, - є у Київській, Одеській, Львівській, Чернігівській областях. Гастрономічний потенціал більш розкрито і використовується на Закарпатті, у Львівській та Одеській областях. Так чому саме регіональний розвиток нерівномірний при рівних історичних, соціокультурних, різноманітних та по-особливому для туристів цікавих природних умовах? Це питання і було поставлено в основу даної статті.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Додаткової дослідницької уваги потребує вивчення питання трансформації підприємницького світогляду операторів ринку туристичних послуг, обґрунтування способів реалізації невикористаних резервів галузі, розробка комплексної програми розвитку туризму тощо. Але перший крок в цій справі – знаходження переваг та недоліків у розвитку туристських дестинацій по областях України.

Виклад основного матеріалу. Туристична галузь України переживає важкі часи. Причинами суттєвого скорочення туристичного потоку є російсько-український військовий конфлікт на Сході нашої країни та економічна криза 2013-2015 рр. На це вказує зменшення кількості іноземних туристів у 15 разів. Для внутрішніх туристів, поряд із військовим конфліктом, важливою причиною зменшення кількості подорожей є економічна криза. На це вказує зменшення кількості внутрішніх туристів у 2014 році проти попереднього року на 55%. Натомість у 2015 році, після появи ознак відносно стабілізації політичного та економічного стану, їх кількість проти попереднього року зросла на 10,5%. Проте уже зараз необхідно здійснювати активний пошук резервів зростання економіки туристичної галузі, яка спроможна формувати мультиплікативний ефект – один зайнятий у галузі туристичних послуг забезпечує роботою 4-6 зайнятих у суміжних галузях суспільного виробництва.

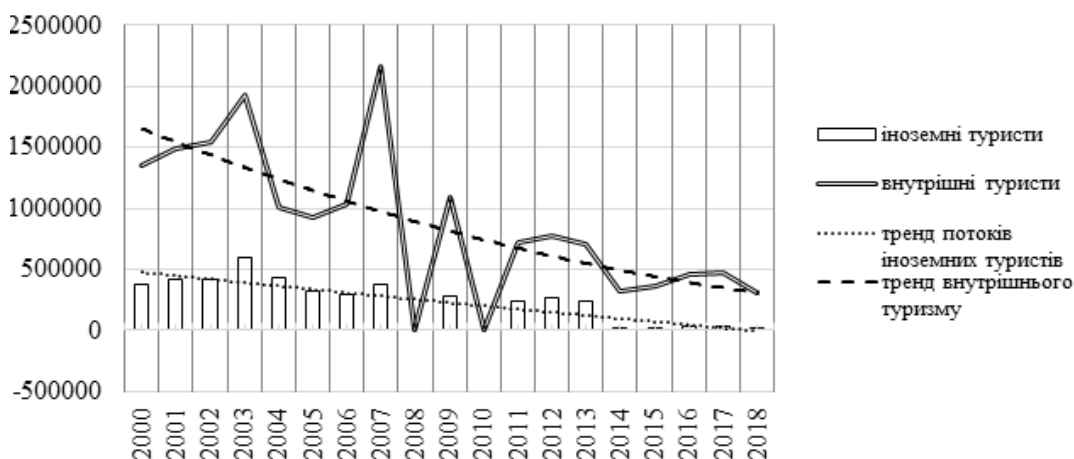

Рис. 1 Динаміка потоків іноземних та внутрішніх туристів, осіб
(складено авторами)

Поряд із здійсненням міжнародних порівнянь та вивченням практичного досвіду інших країн із розвинутою економікою туризму, пошук резервів зростання слід також шукати і на основі внутрішнього порівняльного аналізу – регіональної диференціації розвитку ринку туристичних послуг.

Результати такого аналізу є особливо цінними, виходячи із того, що оператори внутрішнього ринку туристичних послуг працюють в однакових політичних, економічних, культурних та інших умовах. Тому досвід успіху одних буде цілком прийнятним до практичного використання іншими. На нашу думку, для досягнення даної мети, найбільш інформативним та статистично-значимим буде використання кореляційно-регресійного аналізу, вихідні дані до якого наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Вихідні дані для проведення кореляційного-регресійного аналізу впливу вибраних факторів впливу на розміри регіонального туристичного потоку (розраховано авторами)

Область	Дохід від надання туристичних послуг (без ПДВ, акцизів і аналогічних обов'язкових платежів), млн. грн.	Штатні працівники суб'єктів туристичної діяльності, які мають вищу або середню спеціальну освіту в галузі туризму, осіб	Щільність автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям, км на 1000 км ² території	Щільність залізничних колій загального користування, км на тис. км ² території	Морський відпочинок, кількість курортних населених пунктів, одиниць	Лікувально-оздоровчий відпочинок, бази відпочинку, пансіонати, садиби, санаторії, одиниць	Інвестиції у тимчасове розмішування й організацію харчування, за 2012-2017 рр., млн грн.
Вінницька	8798,7	29	339	41	0	6	84,2
Волинська	9427,5	35	288	30	0	0	41,0
Дніпропетровська	19903,3	135	287	49	0	0	299,0
Донецька	19729,5	7	302	59	0	0	1077,8
Житомирська	1844,9	13	280	34	0	0	38,4
Закарпатська	5281,7	33	261	47	0	33	117,9
Запорізька	9043,3	85	251	36	4	0	409,8
Івано-Франківська	260757,2	113	296	36	0	9	203,4
Київська	6981,5	43	306	28	0	0	498,0
Кіровоградська	2665,7	14	252	36	0	0	31,9
Луганська	338,7	2	219	41	0	0	42,5
Львівська	177567,8	338	376	58	0	53	1056,0
Миколаївська	2703	29	195	29	3	0	126,1
Одеська	176891,8	277	342	31	21	0	806,9
Полтавська	2030,8	14	308	30	0	0	42,2
Рівненська	7067,4	20	252	29	0	0	43,6
Сумська	2906,6	33	282	30	0	0	24,4
Тернопільська	3747,2	17	361	41	0	0	25,5
Харківська	19495,7	170	299	48	0	0	366,1
Херсонська	25936,8	16	174	16	4	0	74,2
Хмельницька	4868,5	28	346	36	0	3	28,1
Черкаська	6084	35	284	28	0	0	44,8
Чернівецька	12035,1	68	355	51	0	3	79,6
Чернігівська	1304,5	23	227	27	0	0	56,1

Характеристика функціональної та факторних ознак:

Y – дохід від надання туристичних послуг (без ПДВ, акцизів і аналогічних обов'язкових платежів), тис. грн.;

x₁ – штатні працівники суб'єктів туристичної діяльності, які мають вищу або середню спеціальну освіту в галузі туризму, осіб;

x₂ – щільність автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям, км на 1000 км² території регіону;

x₃ – щільність залізничних колій загального користування, км на тис. км² території регіону;

x₄ – морський відпочинок, кількість курортних населених пунктів, одиниць;

x_5 – лікувально-оздоровчий відпочинок (бази відпочинку, пансіонати, садиби, санаторії), одиниць;

x_6 – інвестиції у тимчасове розміщення й організацію харчування, наростаючим підсумком за 2012-2017 роки, млн грн.

Результати кореляційно-регресійного аналізу:

— коефіцієнт кореляції – 0,742, це означає, що рівень зв'язку – високий. Коефіцієнт детермінації – 0,55, це означає, що мінливість функціональної ознаки на 55 % визначається мінливістю вибраних факторних ознак;

— фактичний критерій Фішера дорівнює 3,469, табличний (критичний) критерій Фішера = 2,699. Це означає, що економетрична модель є статистично значимою;

— фактичний критерій Стюдента = 6,804, табличний (критичний) критерій Стюдента = 2,109. Це означає, що коефіцієнт регресії є статистично значимим;

— перевірка моделі на мультиколінеарність: кореляційна матриця R (табл. 2) не містить елементів, які більші, ніж 0,7 – це означає, що модель не мультиколінеарна;

— рівняння регресії:

$$Y = 15437,673 + 451,356 x_1 + 115,243 x_2 - 1512,349 x_3 + 873,649 x_4 + 964,259 x_5 + 22,855 x_6$$

Для формування остаточних висновків важливо встановити вагу кожного із факторів. Це зроблено за допомогою парних коефіцієнтів кореляції r_{yx_i} та β -коефіцієнтів (β_{x_i}) (табл. 3).

Таблиця 2

Кореляційна матриця

	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6
x_1	1					
x_2	0,4618	1				
x_3	0,3758	0,5279	1			
x_4	0,4864	0,0555	-0,2281	1		
x_5	0,5468	0,3127	0,4916	-0,1141	1	
x_6	0,6725	0,3612	0,5269	0,3655	0,4090	1

Отже, виходячи із результатів кореляційно-регресійного аналізу, головним фактором впливу на відмінності у обсягах доходу від надання туристичних послуг є відмінності у якісному складі штатного персоналу суб'єктів туристичної діяльності – більша кількість працівників з вищою або середньою спеціальною освітою в галузі туризму забезпечує одержання вищого доходу від надання туристичних послуг. Вага даного фактору складає 40,7 %. На вагу решти факторів припадає 18,03 %.

Таблиця 3

Розкладання загальної варіації доходу від надання туристичних послуг на фактори (без ПДВ, акцизів і аналогічних обов'язкових платежів)

Фактор	r_{yx_i}	β_{x_i}	Коефіцієнт детермінації	Відсоток впливу
x_1	0,7159	0,5679	0,4066	40,66
x_2	0,3235	0,0878	0,0284	2,84
x_3	0,1562	-0,2334	-0,0364	-3,65
x_4	0,4094	0,0558	0,0228	2,29
x_5	0,4361	0,1754	0,0765	7,65
x_6	0,4899	0,1071	0,0524	5,25

Висновки. Результати економетричного моделювання дозволяють зробити два важливих висновки:

1) для успішного конкурентного позиціонування у вітчизняній туристичній галузі уже лише кількісного нагромадження капіталу у відповідних об'єктах недостатньо. Необхідно проводити якісні зміни у менеджменті, організації транспортного, побутового обслуговування туристів, їх дозвілля, розвитку ресторанного господарства тощо. Наразі,

для таких змін практичного досвіду та інтуїції власників туристичного бізнесу уже також недостатньо. Необхідно залучати людей із відповідною освітою, організовувати курси підвищення кваліфікації, брати участь у тренінгах та закордонному стажуванні;

2) значна частина ринку туристичних послуг перебуває в тіні. На це вказує кілька фактів: є дуже сумнівним низький рівень зв'язку між інвестиціями у тимчасове розміщування й організацію харчування та доходами, отриманими від надання туристичних послуг. На нашу думку, мова йде про приховування реальних обсягів інвестицій та, що швидше за все, – про приховування реальних обсягів отриманого доходу; не виникає чіткого враження у низькому рівні зв'язку між кількістю морських курортних населених пунктів, лікувально-оздоровчих об'єктів відпочинку та доходами, отриманими від надання туристичних послуг. Наприклад, за непрямыми підрахунками, щорічно чорноморські курорти України відвідують понад 6 млн. внутрішніх та в'їзних туристів. Кожен турист за 1 тиждень відпочинку біля моря в режимі «економ» лише на проживання та харчування витрачає щонайменше 1200 грн. (проживання – 560 грн., харчування – 630 грн. за цінами 2016 р.). Тобто 6 млн. туристів витрачають не менше, ніж 7,2 млрд. грн.

Натомість, за даними Державної служби статистики, доходи усіх операторів ринку туристичних послуг Причорноморського регіону України в 2016 р. становили лише 214,6 млн грн., тобто у 33,5 рази менше. За даними тієї ж служби, у 2015 р. усіма операторами ринку туристичних послуг Причорноморського регіону було обслуговано в'їзних та внутрішніх туристів у кількості 31109 осіб, в тому числі: Запорізька область – 13725; Миколаївська область – 833; Одеська область – 12065; Херсонська область – 4486 особи.

З чого можна зробити висновок, що ринок туристичних послуг, принаймні в сегменті морських курортів, більш, ніж на 90 % перебуває в тіні. Ці висновки дозволяють групувати основні проблеми галузі: 1) поряд із здійсненням міжнародних порівнянь та вивченням практичного досвіду інших країн із розвинутою економікою туризму, пошук резервів зростання слід також шукати і на основі внутрішнього порівняльного аналізу – регіональної диференціації розвитку ринку туристичних послуг. Результати такого аналізу є цінними, виходячи із того, що оператори внутрішнього ринку туристичних послуг працюють в однакових політичних, економічних, культурних та інших умовах. Тому досвід успіху одних буде цілком прийнятним до практичного використання іншими; 2) виходячи із результатів аналізу, головним фактором впливу на відмінності у обсягах доходу від надання туристичних послуг є відмінності у якісному складі штатного персоналу суб'єктів туристичної діяльності – більша кількість працівників з вищою або середньою спеціальною освітою в галузі туризму забезпечує одержання вищого доходу від надання туристичних послуг. Вага даного фактору складає 40,7 %. 3) туристична галузь України у 2000-2018 роках демонструвала нестабільну динаміку із спадним трендом. Причинами цього є непрозорість підприємницької активності та загальна довготривала економічна криза; 4) тіньові відносини не лише суттєво ускладнюють економічний аналіз та формулювання обґрунтованих висновків і пропозицій, але й завдають суспільних збитків – місцеві бюджети недоотримують значну суму доходів, які могли б бути направлені не лише на соціальні потреби місцевих громад, але й на розвиток туристичної інфраструктури, природоохоронні проекти та ін., що в кінцевому підсумку сприяло б зростанню привабливості відповідних територій для в'їзних та внутрішніх туристів; 5) відсутність системності, стратегічності та концептуальності розвитку туристичної галузі областей чи регіонів.

Завершальний висновок є пріоритетним для усіх видів діяльності в нашій країні. Щодо туристичної сфер, формування системи управління та концепції розвитку здійснюватиметься шляхом впровадження та поєднання заходів за такими напрямками:

— підвищення якості життя населення та мотивація до повернення молоді, після отримання освіти у містах, до сільської місцевості шляхом: створення нових робочих місць у сфері послуг (у готелях, туристичних локаціях та атракціях); відкриття літніх трудових таборів для шкільної і студентської молоді; створення закладів санаторно-курортного призначення;

— відновлення та удосконалення інженерних мереж та забезпечення розвитку інфраструктури шляхом: створення мережі польових аеродромів для легкомоторної авіації; удосконалення і запровадження енергоефективних систем сонячної енергетики для потреб регіонів; створення мережі туристичних маршрутів за цільовою спрямованістю (збирання врожаю, відвідування традиційних свят, фестивалів, ярмарок, лікувальний, відвідування зон традиційних ремесл регіону); за видами пересування (гелікоптерами, квадроциклами та іншим автотранспортом); за кількістю та віковими ознаками туристів (сімейні, дитячі, молодіжні) шляхом: оптимізації сучасних природних та сформованих людиною атракцій для туристів різного віку; використання сучасних методів event-менеджменту; систематизації історико-культурної спадщини регіонів та розробки нових туристських локацій; залучення медіа та кінематографу до маркетингу дестинації і комплексного планування туристичної інфраструктури.

Список використаних джерел

1. Kim, Sungsoo and Dombrosky, James (2016) "Economic Impact of Small Scale Event to the Local Economy: Case of Canfield Fair," Journal of Tourism Insights: Vol. 7: Iss. 1, Article 7. Available at: <https://doi.org/10.9707/2328-0824.1057>
2. Sinclair, M. T., Stabler, M. (2002). The economics of tourism. Taylor & Francis e-Library. Retrieved from <http://lib.dtc.ac.th/ebook/Tourism/The%20Economics%20of%20Tourism.pdf> (in Eng.).
3. Dwyer, L., Forsyth, P., Papatheodorou, A. (2011). Economics of Tourism. Oxford: Goodfellow Publishers Limited (in Eng.).
4. Turner, R., Freiermuth, E. (2016). Travel & Tourism: Economic impact 2016 Ukraine. World Travel & Tourism Council. Retrieved from <http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/countries-2016/ukraine2016.pdf> (in Eng.).
5. Antonenko, I., Melnyk, I (2015). Mechanism of Innovative Cruise Tourism Products Managing. Ekonomichnyi chasopys-XXI (Economic Annals-XXI), 1-2(2), 59-62. (in Ukr.)
6. Malska, M., Hryshchuk, A., Masyuk, Y. (2015). Implementation of international experience in strategic management of tourism development: opportunities and prospects for Ukraine. Ekonomichnyi chasopys-XXI (Economic Annals-XXI), 155(11-12), 78-81. (in Ukr.).
7. Туристичні потоки / Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях)
8. Туристичні потоки / Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Включно з одноденними відвідувачами (за даними Адміністрації Держприкордонслужби України).
9. Туристичні потоки / Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> (2000-2010 роки – за даними Міністерства інфраструктури України, починаючи з 2011 року – за даними Держстату)
10. Туристична діяльність в Україні у 2017 році // Державна служба статистики України. – 2017. [Електронний ресурс]. – <http://ukrstat.gov.ua>
11. Довідка щодо підготовки фахівців сфери туризму // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – 2017. [Електронний ресурс]. – <http://www.me.gov.ua>
12. Постанови КМУ "Про затвердження переліку автомобільних доріг загального користування державного значення" від 16 вересня 2015 р. N 712 // Ліга Закон. – 2018. [Електронний ресурс]. – http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP150712.html
13. Курортні ресурси України / Під ред. проф. М. В. Лободи. — К.: Укрпрофоздоровниця; Тамед, 1999
14. Лікування в санаторіях України // Дороговказ. – 2018. [Електронний ресурс]. – https://ua.dorogovkaz.com/sanatornoe_lechenie.php
15. Average expenditure per night (from 2012 onwards) // Eurostat. – 2018. [Електронний ресурс] / - <http://ec.europa.eu/eurostat>.

Список использованных источников

1. Kim, Sungsoo и Dombrosky, James (2016) «Экономическое влияние мелкомасштабных мероприятий на местную экономику: пример Canfield Fair», журнал Tourism Insights: Vol. 7: выпуск 1, Статья 7. Доступно по адресу: <https://doi.org/10.9707/2328-0824.1057>.
2. Синклер, М. Т., Стаблер, М. (2002). Экономика туризма. Электронная библиотека Тейлора и Фрэнсиса. Получено с <http://lib.dtc.ac.th/ebook/Tourism/The%20Economics%20of%20Tourism.pdf> (на англ. яз.).
3. Дуайер Л., Форсайт П., Папатеодору А. (2011). Экономика туризма. Оксфорд: Goodfellow Publishers Limited (на англ. яз.)
4. Тернер Р., Фрейермут Э. (2016). Туризм и путешествия: Экономическое влияние 2016 Украина. Всемирный совет путешественников и туризма. Получено с <http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/countries-2016/ukraine2016.pdf> (на англ.).

5. Антоненко И., Мельник І (2015). Механизм управления инновационными продуктами круизного туризма. Экономический часопис-XXI (Экономические Annals-XXI), 1-2 (2), 59-62. (на укр.)
6. Мальская М., Гришук А., Масюк Ю. (2015). Внедрение международного опыта в области стратегического управления развитием туризма: возможности и перспективы для Украины. Экономичний часопис-XXI (Экономические летописи-XXI), 155 (11-12), 78-81. (на укр.)
7. Туристические потоки / Государственная служба статистики Украины. - [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua> (без учета временно оккупированной территории Автономной Республики Крым, Севастополя и временно оккупированных территорий в Донецкой и Луганской областях)
8. Туристические потоки / Государственная служба статистики Украины. - [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Включая однодневными посетителями (по данным Администрации Госпогранслужбы Украины).
9. Туристические потоки / Государственная служба статистики Украины. - [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua> (2000-2010 годы - по данным Министерства инфраструктуры Украины, начиная с 2011 года - по данным Госкомстата)
10. Туристическая деятельность в Украине в 2017 году // Государственная служба статистики Украины. - 2017. [Электронный ресурс]. - <http://ukrstat.gov.ua>
11. Справка по подготовке специалистов сферы туризма // Министерство экономического развития и торговли Украины. - 2017. [Электронный ресурс]. -<http://www.me.gov.ua>
12. Постановления КМУ "Об утверждении перечня автомобильных дорог общего пользования государственного значения" от 16 сентября 2015 N 712 // Лига Закон. - 2018. [Электронный ресурс]. - http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP150712.html
13. Курортные ресурсы Украины / Под ред. проф. М. В. Лободы. - М.: Укрпрофздравница; Тамед, 1999
14. Лечение в санаториях Украины // Указатель. - 2018. [Электронный ресурс]. -https://ua.dorogovkaz.com/sanatornoe_lechenie.php
15. Средние расходы за ночь (с 2012 года) // Евростат. - 2018. [Электронный ресурс] / - <http://ec.europa.eu/eurostat>.

References

1. Kim, Sungsoo and Dombrosky, James (2016) "Economic Impact of Small Scale Event to the Local Economy: Case of Canfield Fair," Journal of Tourism Insights: Vol. 7: Iss. 1, Article 7. Available at: <https://doi.org/10.9707/2328-0824.1057>
2. Sinclair, M. T., Stabler, M. (2002). The economics of tourism. Taylor & Francis e-Library. Retrieved from <http://lib.dtc.ac.th/ebook/Tourism/The%20Economics%20of%20Tourism.pdf> (in Eng.).
3. Dwyer, L., Forsyth, P., Papatheodorou, A. (2011). Economics of Tourism. Oxford: Goodfellow Publishers Limited (in Eng.).
4. Turner, R., Freiermuth, E. (2016). Travel & Tourism: Economic impact 2016 Ukraine. World Travel & Tourism Council. Retrieved from <http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/countries-2016/ukraine2016.pdf> (in Eng.).
5. Antonenko, I., Melnyk, I (2015). Mechanism of Innovative Cruise Tourism Products Managing. Ekonomichnyi chasopys-XXI (Economic Annals-XXI), 1-2(2), 59-62. (in Ukr.)
6. Malska, M., Hryshchuk, A., Masyuk, Y. (2015). Implementation of international experience in strategic management of tourism development: opportunities and prospects for Ukraine. Ekonomichnyi chasopys-XXI (Economic Annals-XXI), 155(11-12), 78-81. (in Ukr.).
7. Tourist flows / State Statistics Service of Ukraine. - [Electronic resource] Mode of access: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Excluding temporarily occupied territories of the Autonomous Republic of Crimea, Sevastopol and temporarily occupied territories in Donetsk and Luhansk regions)
8. Tourist flows / State Statistics Service of Ukraine. - [Electronic resource] Access mode: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Including one-day visitors (according to the State Border Guard Service of Ukraine).
9. Tourist flows / State Statistics Service of Ukraine. - [Electronic resource] Access mode: <http://www.ukrstat.gov.ua> (2000-2010 - according to the Ministry of Infrastructure of Ukraine, since 2011 - according to the State Statistics Committee)
10. Tourist activity in Ukraine in 2017 // State Statistics Service of Ukraine. - 2017. [Electronic resource]. - <http://ukrstat.gov.ua>
11. Certificate on the training of tourism professionals // Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. - 2017. [Electronic resource]. -[Http://www.me.gov.ua](http://www.me.gov.ua)
12. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the list of public roads of public importance" of September 16, 2015 N 712 // League Law. - 2018. [Electronic resource]. - http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP150712.html
13. Resort Resources of Ukraine / Ed. prof. MV Lobody. - K.: Ukrprofozdrovo-rovnia; Tamed, 1999
14. Treatment in sanatoriums of Ukraine // Dorogovkaz. - 2018. [Electronic resource]. -[Https://ua.dorogovkaz.com/sanatornoe_lechenie.php](https://ua.dorogovkaz.com/sanatornoe_lechenie.php)Average expenditure per night (from 2012 onwards) // Eurostat. - 2018. [Электронный ресурс] / - <http://ec.europa.eu/eurostat>
- Average expenditure per night (from 2012 onwards) // Eurostat. - 2018. [Электронный ресурс] / - <http://ec.europa.eu/eurostat>

Надійшла до редколегії 03.10.19